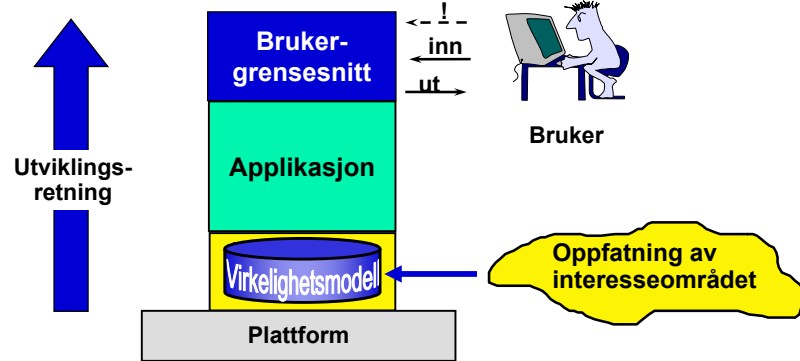
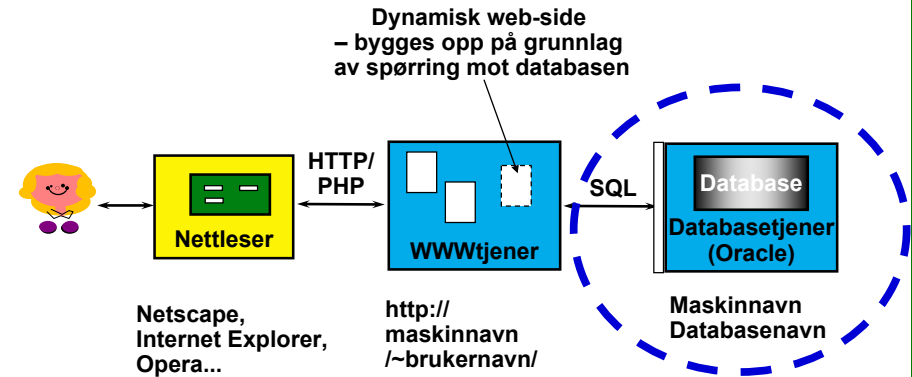

Utvikling fra kjernen og ut

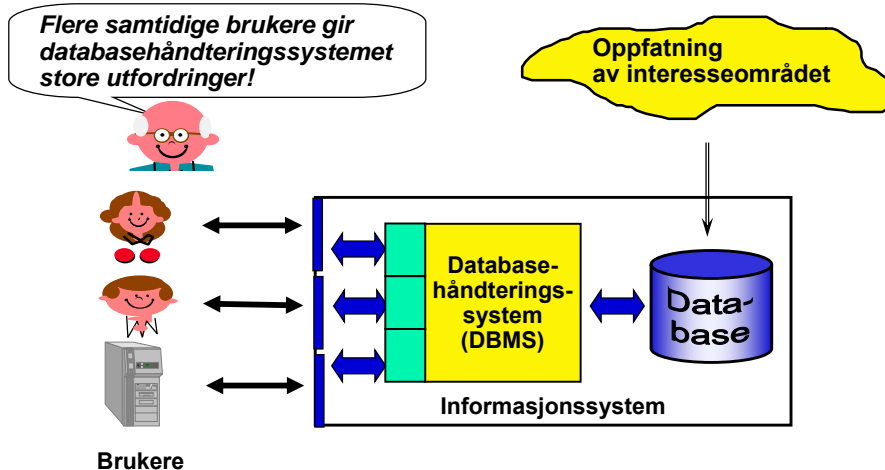

jfr. "Fra kjernen og ut, fra skallet og inn" kapittel 4

PHP-arkitektur

Informasjonssystem bygd på et databasehåndteringssystem

Hva gjør databasehåndteringssystemet?

- Tilbyr grensesnitt for brukere og programmerere
- Utfører spørringer og oppdateringer
 - o brukerdata
 - o metadata (data om brukerdata)
- Håndterer flere brukere samtidig (ikke enbruker-DBMS)
- Optimaliserer spørringer og oppdateringer
- Håndhever integritetsregler (mer senere!)
- Utøver tilgangskontroll
- Sikrer data

Det er mulig å håndtere en database uten et databasehåndteringssystem, men særlig praktisk er det ikke...

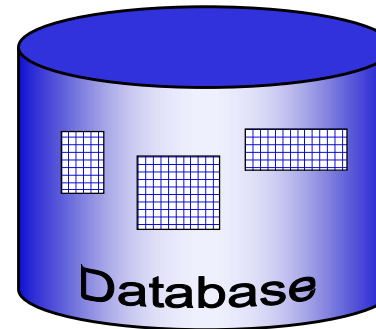
Databaseteknologier

- ❑ Hierarkiske databaser
- ❑ Nettverksdatabaser
- ❑ Tabelldatabaser/Relasjonsdatabaser
- ❑ Objektorienterte databaser

I dag stort sett kun av historisk interesse...

Relasjonsdatabaser

- ❑ I en relasjonsdatabase er data organisert i tabeller.
- ❑ Tabellene må oppfylle bestemte krav (mer senere).
- ❑ Flertallet av dagens informasjonssystemer bygd rundt databasehåndterings-systemer er basert på relasjonsdatabaser.

Relasjoner og relasjonsdatabaser

- ❑ Relasjon
Et matematisk begrep som kan tolkes som en tabell med verdier *der alle linjer er forskjellige fra hverandre*
- ❑ Relasjonsdatabase
En samling relasjoner

Relasjonsdatabaseteoriens fødsel:

E. F. Codd:
"A Relational Model for Large Shared Data Banks",
Communications of the ACM, Vol 13, Number 6 (June 1970)

Å regne med relasjoner

- ❑ Regning med tall (her: multiplikasjon): $3 * 2 \rightarrow 6$
- ❑ Regning med relasjoner (her: kartesisk produkt)

a1	a2		b1	b2	b3		a1	a2	b1	b2	b3
Per	17	x	Gro	18	X	→	Per	17	Gro	18	X
Pål	19		Siv	19	Y		Pål	19	Gro	18	X
			Åse	22	Z		Per	17	Siv	19	Y
							Pål	19	Siv	19	Y
							Per	17	Åse	22	Z
							Pål	19	Åse	22	Z

Operandene er hele relasjoner

Figur 4-6. En relasjonsdatabase med to tabeller

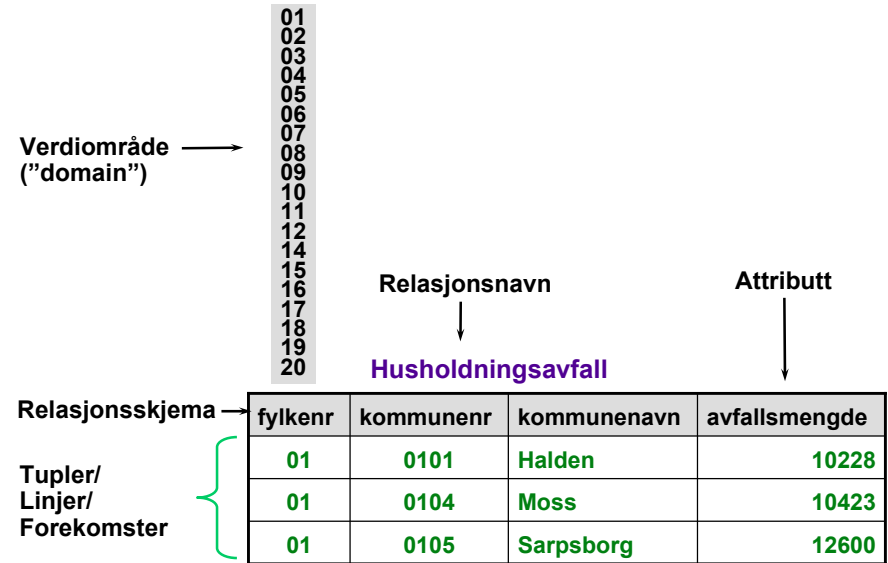
Fylke

fylkenr	fylkenavn
01	Østfold
02	Akershus
03	Oslo

Husholdningsavfall

fylkenr	kommunenr	kommunenavn	avfallsmengde
01	0101	Halden	10228
01	0104	Moss	10423
02	0211	Vestby	11549

Figur 4-2. Relasjonsdatabaseterminologi

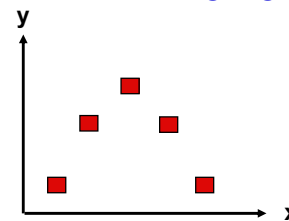
Krav til relasjoner

- ❑ Relasjonen har et entydig navn innen databasen
- ❑ Attributter har et entydig navn innen relasjonen
- ❑ Attributtenes rekkefølge skal være uten betydning
- ❑ Verdiene er atomiske
- ❑ Alle verdier i et bestemt attributt er hentet fra samme verdiområde, eller er NULL
- ❑ Et verdiområde kan være endelig eller (teoretisk) uendelig
- ❑ Tuplens rekkefølge skal være uten betydning
- ❑ I en relasjon kan det ikke finnes to like tupler

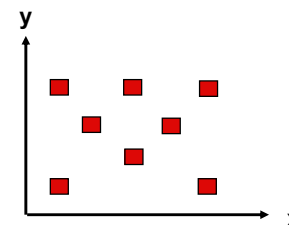
Mange av disse kravene er en konsekvens av at relasjonsdatabaseteorien definerer en relasjon som en **matematisk mengde** av likeartede tupler

Hvorfor heter det "relasjon"?

- ❑ Matematisk funksjon:
 - Til hver x hører bare én y
 - $y = f(x)$

- ❑ Matematisk relasjon:
 - Til hver x kan høre flere y – og omvendt
 - To punkter kan ikke ha samme x,y
 - Kan vises i en tabell med to kolonner – x og y
 - Kan generaliseres til n dimensjoner

Figur 4-4. Entydighetsskranke og primærnøkkel

Primærnøkkel Entydighetsskranke

fylkenr	kommunenr	kommunenavn	avfalls- mengde	innbygger- tall
01	0101	Halden	10228	26417
01	0104	Moss	10423	25860
01	0105	Sarpsborg	12600	46692

fylkenr	kommunenr_ i_fylket	kommunenavn	avfalls- mengde	innbygger- tall
01	01	Halden	10228	26417
01	04	Moss	10423	25860
01	05	Sarpsborg	12600	46692

Fremmednøkkel

Et attributt – eller attributtkombinasjon – som deler verdiområde med en primærnøkkel.

Fylke

fylkenr	fylkenavn
01	Østfold
02	Akershus
03	Oslo

Attributtene behøver ikke å ha samme navn - de må bare få sine verdier fra samme verdiområde

Husholdningsavfall

fylkenr	kommunenr	kommunenavn	avfallsmengde
01	0101	Halden	10228
01	0104	Moss	10423
02	0211	Vestby	11549

Referanseintegritet

Skranke som uttrykker at verdiene i fremmednøkkelens også må finnes i primærnøkkelens

Fylke

fylkenr	fylkenavn
01	Østfold
02	Akershus
03	Oslo

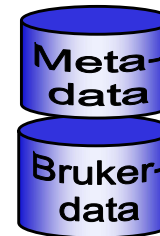
Referanseintegriteten er her vist med en {subset} -skranke (delmengdeskranke)
Pass på at pilen peker riktig vei!

Husholdningsavfall

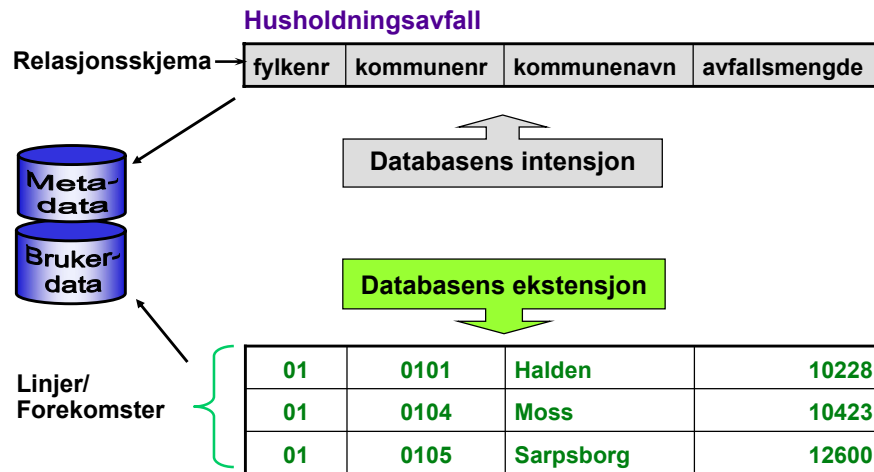
fylkenr	kommunenr	kommunenavn	avfallsmengde
01	0101	Halden	10228
01	0104	Moss	10423
02	0211	Vestby	11549

Databaseskjemaet

- Databasens skjema består av skjemaene for alle tabellene som inngår, inkludert skranke/integritetsregler.
- Databasens skjema er metadata
- Metadatabasen oppdateres av databasehåndteringssystemet når datadefinisjonsspråkkommandoer (DDL-kommandoer) utføres

Intensjon og ekstensjon

Formaliserte data

...er data som er under kontroll av et skjema

□ Fordeler med formaliserte data

- Lettere bearbeiding
- Mulighet for automatisering
- Høyere datakvalitet
- Styrende

□ Ulemper med formaliserte data

- Restriktivt

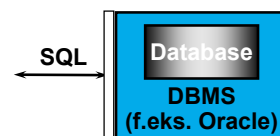
“Riktig” skjema er viktig!

SQL - ”Structured Query Language”

ISO SQL-standardene

- SQL-89
 - Originalstandarden
 - Addendum for Embedded SQL (1994)
- SQL-92
 - ISO/IEC 9075
- SQL:1999
 - ISO/IEC 9075:1999

Det finnes i dag mer brukervennlige språk for å kommunisere med databaser, men SQL er standardisert....

Tabeller kontra relasjoner

Teori er en ting, praksis er gjerne noe anna....:

- I kommersielle databasehåndteringssystemer brukes tabeller – ikke relasjoner:
 - Like linjer er tillatt
 - Attributter er kvasi-atomiske
- Derfor snakker vi ofte om ”tabelldatabaser” istedenfor ”relasjonsdatabaser”.
- SQL er et programmeringsspråk for å håndtere *tabelldatabaser*.

De to betydningsfulle avvikene er begrunnet i effektivitet og praktiske behov

SQLs tre kommandokategorier

- ❑ DML – "Data Manipulation Language" – Datamanipuleringsspråk
 - SELECT
 - INSERT
 - UPDATE
 - DELETE
- ❑ DDL – "Data Definition Language" – Datadefinisjonsspråk (for skjemamanipulering)
 - CREATE
 - ALTER
 - DROP
- ❑ DCL – "Data Control Language" – Data-kontrollspråk (for tilgangskontroll)
 - GRANT
 - REVOKE

Enkel SQL-spørring

Attributter vi ønsker ut

```
SELECT kommunenr, avfallsmengde
```

FROM Husholdningsavfall;

Tabell vi henter data fra

```
SELECT *
```

Alle attributtene

```
FROM Husholdningsavfall;
```

Filtrerende betingelser

```
SELECT kommunenavn, avfallsmengde
```

← Velge ut attributter

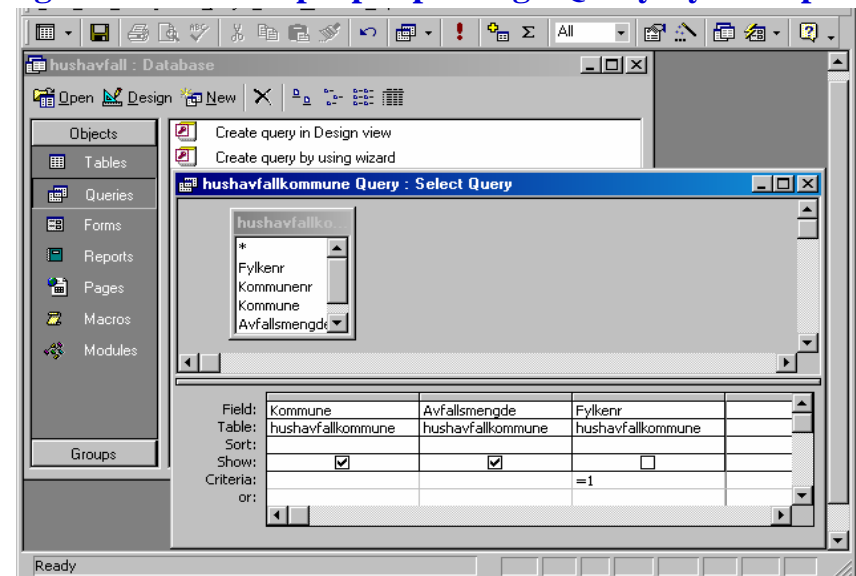
```
FROM Husholdningsavfall
```

```
WHERE fylkenr = '01';
```

← Velge ut linjer

Bare linjer som oppfyller denne betingelsen vil komme med i resultatet

Figur 4-9 b. Eksempel på spørring i Query-by-example

Spørringer mot flere tabeller ("join")

```
SELECT Fylke.fylkenr , fylkenavn , kommunenr ,
       kommunenavn , avfallsmengde
FROM Husholdningsavfall, Fylke
WHERE Husholdningsavfall.fylkenr=Fylke.fylkenr ;
```

Legg merke til:

- FROM-leddet inneholder flere tabeller
- WHERE-leddet inneholder join-betingelsen
- Det må være like mange join-betingelser som det er tabeller i FROM-leddet utover den første – hvis ikke får vi kartesiske produkter
- For å kunne referere til ulike attributter med samme navn kvalifiserer vi dem med tabellnavnet

Resultat på neste lysark!

Eksempel på "join"

Fylke	fylkenr	fylkenavn
	01	Østfold
{subset}	02	Akershus
	03	Oslo

SQL-kommandoen på forrige lysark

fylkenr	kommunenr	kommunenavn	avfallsmengde
01	0101	Halden	10228
01	0104	Moss	10423
02	0211	Vestby	11549

Resultat

fylkenr	fylkenavn	kommunenr	kommunenavn	avfallsmengde
01	Østfold	0101	Halden	10228
01	Østfold	0104	Moss	10423
02	Akershus	0211	Vestby	11549

Oppretting av relasjonsdatabase med SQL

```
CREATE TABLE Husholdningsavfall (
Fylkenr          CHAR(2)          NOT NULL,
Kommunenr       CHAR(2)          NOT NULL,
Kommunenavn     VARCHAR(25)      NOT NULL,
Avfallsmengde   INT
Innbyggertall   INT              NOT NULL,
CONSTRAINT EntydigKommunenr
PRIMARY KEY (Kommunenr)
) ;
```

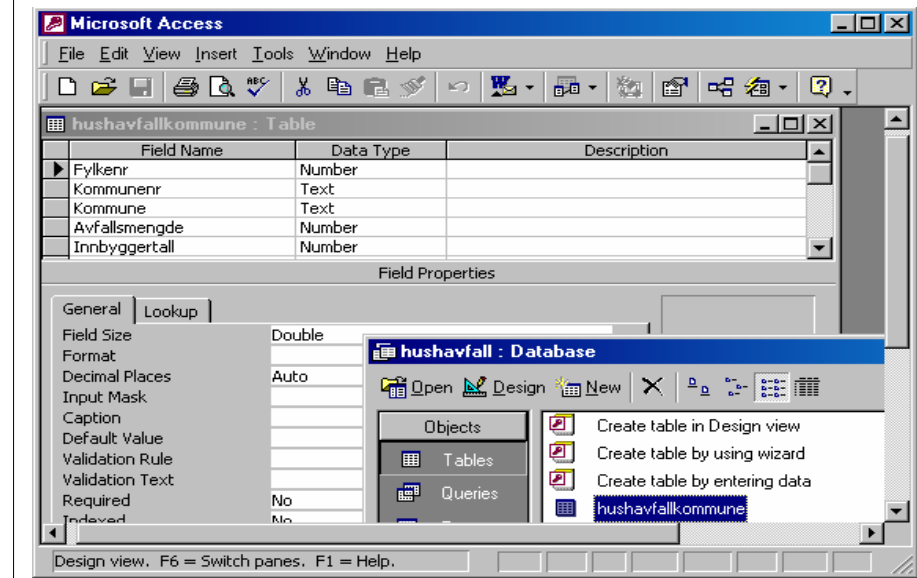
```
CREATE TABLE Fylke (... detaljene utelatt ) ;
```

```
ALTER TABLE Husholdningsavfall
ADD CONSTRAINT fylkenr_fk
FOREIGN KEY(fylkenr) REFERENCES Fylke ;
```

Rød tekst:
Oppretting av
skranke

Figur 4-8 b. Oppretting av relasjonsdatabase med grafisk dialog

Oppdatering – legge inn linjer

Nye linjer legges inn med `INSERT INTO`:

```
INSERT INTO tabellnavn VALUES(liste med verdier);
```

eller

```
INSERT INTO tabellnavn (liste med attributter)
VALUES (liste med verdier);
```

*I den første formen legges verdiene inn i tabellen fra venstre mot høyre (ikke å anbefale). Gjenværende attributter blir NULL.
I den andre formen velger vi hvilke attributter som skal få verdier, og i hvilken rekkefølge. Unevnte attributter blir NULL.*

Legge inn linjer – eksempel

```
INSERT INTO Fylke VALUES ('13', NULL);
```

eller

```
INSERT INTO Fylke (fylkenr, fylkenavn)
VALUES ('13', NULL);
```

eller

```
INSERT INTO Fylke (fylkenavn, fylkenr)
VALUES (NULL, '13');
```

eller

```
INSERT INTO Fylke (fylkenr) VALUES ('13');
```

Oppdatering – fjerne linjer

Eksisterende linjer fjernes med `DELETE FROM`:

```
DELETE FROM tabellnavn
```

```
WHERE betingelse for linjer som skal fjernes;
```

Eksempel:

```
DELETE FROM Fylke
WHERE fylkenr = '13';
```

SQL har ingen angrefunksjon!

Vær derfor sikker på at betingelsen er korrekt, slik at det ikke fjernes linjer som ikke skulle vært fjernet.

En `DELETE FROM` uten `WHERE` fjerner alle linjer i tabellen.

Oppdatering – endre eksisterende linjer

Eksisterende linjer endres med `UPDATE`:

```
UPDATE tabellnavn
```

```
SET attributtnavn1 = Verdi eller uttrykk,
attributtnavn2 = Verdi eller uttrykk,
```

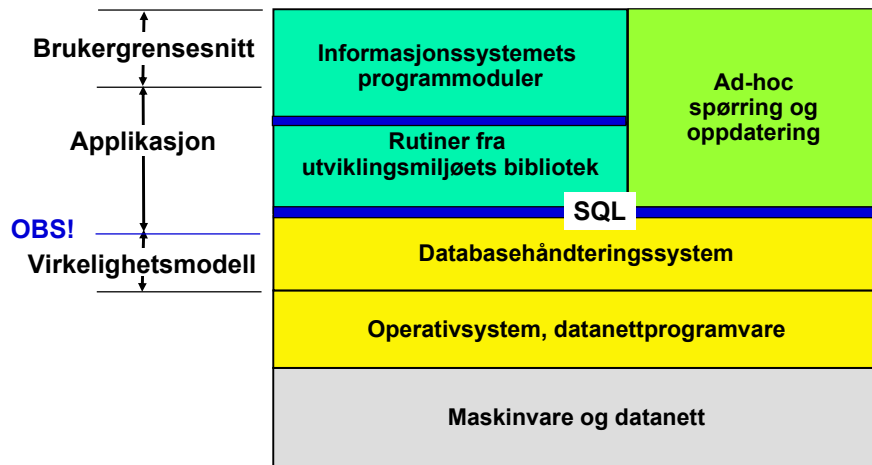
...

```
WHERE betingelse for linjer som skal endres;
```

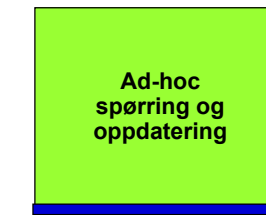
Eksempel:

```
UPDATE Husholdningsavfall
SET avfallPerInnbygger =
avfallsmengde*1000/Innbyggertall
WHERE innbyggertall > 0;
```


Appliksjonslag og brukergrensesnitt

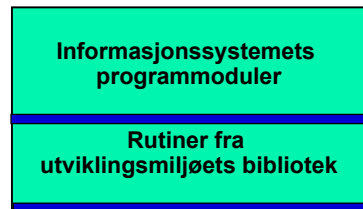

Ad-hoc spørring og oppdatering

- ❑ Spørringer og oppdateringer som formuleres “på sparket”
- ❑ Formuleres enten i SQL. f.eks. i klientprogrammet SQL*Plus...
- ❑ ...eller i et mer brukervennlig grensesnitt, f.eks. bygd på prinsippet “Query by Example”

Programmer med innebygde spørringer

- ❑ Kan genereres eller programmeres
- ❑ Forutsetter at programmeringsspråket kan kalle SQL-kommandoer
- ❑ Vær oppmerksom på “impedance-mismatch”-problemer

Database-transaksjoner

Transaksjon:
Et udelelig stykke arbeid mot databasen

Skal ideelt sett tilfredsstillende “ACID”-kravene:

ACID

- Atomicity
- Consistency preservation (serializability)
- Durability
- Isolation

Hva du gjør, gjør fullt og helt, og ikke stykkevis og delt!

Virtuelle tabeller

- ❑ En virtuell tabell er et spørrings-resultat som kan brukes på lik linje med vanlige tabeller i etterfølgende SQL-kommandoer
- ❑ Virtuelle tabeller lagres ikke i databasen
 - endrer datagrunnlaget for spørringen seg, endres også den virtuelle tabellen
- ❑ Virtuelle tabeller brukes i hovedsak til:
 - ”Mellomregning” i kompliserte spørringer
 - Datagrunnlag for skjermbilder og applikasjonsprogrammer
 - Adgangskontroll
- ❑ **OBS:**
Begrensede muligheter for oppdatering av virtuelle tabeller

Bruk av virtuell tabell - eksempel

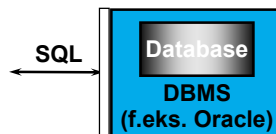
Vi oppretter en virtuell tabell:

```
CREATE VIEW AvfallAkershus AS
  SELECT Kommunenr, Kommunnavn, Avfallsmengde
  FROM Husholdningsavfall
  WHERE Fylkenr = '02' ;
```

Vi kan nå bruke den virtuelle tabellen:

```
SELECT * FROM AvfallAkershus ;
```

- ❑ Mer SQL i gruppeundervisningen...
- ❑ Se også ”Systemutvikling – fra kjernen og ut, fra skallet og inn”
Appendiks A

Fakta om databaser

- ❑ En database inneholder en beskrivelse av sine egne data (dvs. metadata)
- ❑ En database inneholder ”fakta” og integritetsregler
- ❑ En database bør i utgangspunktet utformes slik at et faktum lagres bare én gang (ingen redundans)
- ❑ Eventuell redundans skal være kontrollert
- ❑ En database håndteres av et databasehåndteringssystem (“Data Base Management System” - DBMS)
- ❑ Moderne databasehåndteringssystemer kan håndtere både formaliserte og ikke-formaliserte data